

**MTA Law Working Papers
2019/6.**

Isaios: Kleónymos hagyatékaról

Fordította: Könczöl Miklós

**Magyar Tudományos Akadémia / Hungarian Academy of Sciences
Budapest**

ISSN 2064-4515

<http://jog.tk.mta.hu/mtalwp>

Isaios: *Kleónymos hagyatékáról* (or. 1.)

[Hypothesis] Kleónymos halálát követően az unokaöccsei – mint törvényes örökösök – keresetet indítanak a hagyatékért. Elismerik, hogy a végrendelet, amelyet Pherenikos, Simón és Poseidippos velük szemben fölmutat, valódi, és Kleónymos akkor írta és helyezte letétbe a hatóságoknál, mikor haragban volt az ő gyámjakkal, Deiniasszal. Azt állítják azonban, hogy ezt követően megpróbálta visszavonni a végrendeletét, miután azonban elküldött az *astynomos*ért, váratlanul meghalt. Polyarchos viszont, az ő nagyapjuk, s Kleónymos apja, meghagyta az utóbbinak, hogy ha bármi történnék vele, rájuk hagyja a vagyont. Az ügyállás a peres feleknek köszönhetően kettős meghatározás: az egyik az eredeti végrendeletre hivatkozik, a másik Kleónymos utolsó cselekedeteire, állítva, hogy az elküldött a tisztviselőért, hogy visszavonja azt.

[1] Kleónymos halálával nagy fordulatot vett az életem, férfiak. Életemben miránk hagyta a vagyont – halálával viszont veszélybe sodort. Mindaddig olyan szerénynek nevelt bennünket, hogy még a közönség soraiba sem mentünk el soha a bíróságra – most pedig azért vagyunk itt, hogy megküzdjünk mindazért, ami csak a miénk. Mert ellenfeleink nem csupán Kleónymos vagyonért perelnek, hanem a mi örökségünkért is, azt állítva, hogy tartozunk nekik.

[2] Az ő barátai és rokoniak is elismerik, hogy egyenlő rész illetve meg bennünket a Kleónymos által hátrahagyott tehermentes vagyomból. Ellenfeleink azonban odáig mentek, hogy még atyai örökségünktől is megfosztának bennünket. Nem azért, férfiak, mert nem tudják, mi az igazság, hanem mert biztosak benne, hogy senki sem siet a segítségünkre. [3] Hiszen fontoljátok csak meg, mire alapozzák az elétek járuló peres felek az igényüket. Ellenfeleink ahhoz a végrendelethez ragaszkodnak, melyet bácsikánk szövegezt: nem azért, mert velünk szemben oka lett volna panaszra, hanem mert egyik rokonunkra haragudott – s ezt vissza is vonta halála előtt, elküldvén Poseidipposzt a hivatalba.

Fordította: Könczöl Miklós (koczol.miklos@jak.ppke.hu). A fordítás alapjául szolgáló szövegkiadás: Edward S. Forster (ed.): *Isaeus*. Cambridge, Mass., Harvard University Press – London, Heinemann, 1927. A magyar szöveg gondozásában közreműködött Karácsony Dávid és Szöllösi Evelin.

[4] Mi voltunk Kleónymos legközelebbi rokonai, és szorosabb volt vele a kapcsolatunk, mint bárki másnak. A törvények szerint minket illet az örökség, mint legközelebbi rokonait, s maga Kleónymos is így gondolta, a köztünk lévő szeretet alapján. Emellett Polyarchos, Kleónymos édesapja, a mi nagyapánk is úgy rendelkezett, hogy ha Kleónymos utód nélkül hal meg, akkor ránk hagyja a vagyonát. [5] Noha ez mind mellettünk szól, ellenfeleink – bár rokonok vagyunk és az igazságra sem hivatkozhatnak – nem röstellnek bíróság elé állítani bennünket, olyan ügyben, melynek a tárgyalása még olyanok közt is szégyenletes volna, akik nem állnak rokonságban.

[6] Úgy gondolom azonban, férfiak, hogy mi és az ellenfeleink nem azonos érzelmekkel vagyunk egymás iránt. Nem azt tekintem ugyanis a legnagyobb csapásnak jelen helyzetben, hogy igazságtalanul fenyeget a veszély, hanem hogy rokonaimmal kell pereskednem, akikkel szemben a védekezés sem hangzik hitelesen. Mert nem tekinthetem kisebb balszerencsének, ha őket, a rokonaimat károsítom meg védekezésemmel, mint hogy eredetileg ők károsítottak meg engem. [7] Nekik viszont nincsenek ilyen érzéseik, s valamennyi barátjukat segítségül hívta törtek ellenünk, és szónokokat bérelvén csatasorba állították erőiket, férfiak, mintha bizony ellenségeiket készülnének megbüntetni, nem pedig rokonaikat és családtagjaikat megkárosítani. [8] Jobban megértitek majd szégyentelen kapzsiságukat, ha hallottátok az egész történetet. Azzal kezdem az elbeszélést, ahonnét szerintem a legjobban megérthetitek a vita tárgyát.

[9] Árvák voltunk, s nagybátyánk, Deinias, édesapánk fivére, vett minket gyámságba. Úgy alakult, hogy összekülönbözött Kleónymossal. Hogy kettejük közül kinek volt a hibája, azt talán nem nekem kell eldöntennem, de mindkettejüket joggal hibáztathatom, amiért, noha korábban barátok voltak, minden valós ok nélkül, néhány szó kimondás miatt ilyen meggondolatlanul egymás ellenségeivé lettek. [10] Ekkoriban történt, hogy Kleónymos haragjában megírta a végrendeletét: nem mintha velünk szemben lett volna panasza – ahogy később meg is mondta –, hanem mert látta, hogy Deinias a gyámunk, és attól tartott, hogy meghal, amíg még kiskorúak vagyunk, és Deinias kaparintja meg a vagyont, ha az a miénk lesz. Nem bírta ugyanis elviselni a gondolatot, hogy legádázabb ellensége lesz rokonai gyámja, vagyonának kezelője, s hogy a szokásos szertartásokat, amíg föl nem nővünk, olyasvalaki mutatja majd be őerte, akivel életében összeveszett. [11] Ilyen érzelmek hatása alatt írta meg – helyesen vagy helytelenül – a végrendeletét. Mikor pedig Deinias még akkor megkérdezte, hogy van-e bármi panasza miellenünk vagy édesapánk ellen, mindenki hallatára úgy felelt, hogy minket nem hibáztat semmiért, s ezáltal tanúsította, hogy Deinias elleni haragja és nem józan megfontolása készítette ennek a végrendeletnek a megírására. Mert hát kétségtelen, férfiak, hogy ha eszénél lett volna, sosem akart volna nekünk ártani, akik sosem károsítottuk meg őt.

[12] Az ezután magatartása a legerősebb bizonyíték állításunk mellett, hogy bár így cselekedett, nem minket akart megkárosítani. Mert hiszen De-

inias halálát követően, amikor rosszul ment a sorunk, nem engedte, hogy bármiben hiányt szenvedjünk, hanem saját házába fogadott és fölnevelt bennünket, és védelmezte vagyonunkat, mikor hitelezőink meg akarták kaparintani, és úgy ügyelt a mi érdekeinkre, mint a sajátjára. [13] E cselekedetekből, s nem a végrendeletből lehet megismerni a szándékát, és nem abból kell következtetni, hogy mit tett haragjában – hiszen annak hatására mindnyájan hibázunk –, hanem az azt követő tetteiből, melyek világosan mutatják irántunk való érzéseit. Utolsó óráiban pedig még egyértelműbben kimutatta ezeket.

[14] Mert amikor már a halálát okozó betegségben szenvedett, vissza szeretne volna vonni végrendeletét, s elküldte Poseidipposzt az *astynomos*ért. Az azonban nem hogy nem tette meg ezt, de még el is küldte azt a hivatalnokot, aki házhoz jött. Kleónymost földühítette a dolog, és ismét meghagyta, ezúttal Dioklésnek, hogy másnap hívja el az *astynomost* – jóllehet ő maga betegsége miatt nem volt abban az állapotban, hogy ügyeket intézzon. Annak ellenére azonban, hogy még volt remény a fölépülésére, aznap éjjel váratlanul elhunyt.

[15] Most tanúkkal fogom bizonyítani először is azt, hogy Kleónymost végrendelezése során nem a velünk szembeni neheztelés, hanem Deinias ellen érzett haragja vezette; másodszer, hogy Deinias halála után mindenben a gondunkat viselte, s házába fogadott és fölnevelt; harmadszor pedig, hogy elküldte Poseidipposzt az *astynomos*ért, ám az nem csak hogy nem hozta el, de még el is küldte, amikor kijött. [16] Állításaim alátámasztására kérek, szólítsátok a tanúkat.

TANÚVALLOMÁSOK

Most pedig szólítsátok azokat, akik tanúsítják, hogy ellenfeleink barátai, köztük Képhiszandros, úgy vélekedtek, hogy a feleknek osztozniuk kellene a vagyonon, s hogy minket illetve Kleónymos minden tulajdonának harmada.

TANÚVALLOMÁSOK

[17] Úgy gondolom, férfiak, hogy bármely öröklési jogvitában, ha valamelyik fél bizonyítja, hogy közelebbi rokonságban és kapcsolatban volt az elhunyttal, akkor minden további érvelés fölösleges. Minthogy azonban ellenfeleim, bár ezek egyikére sem hivatkozhatnak, elég szégyentelének ahhoz, hogy követeljék, ami nem illeti meg őket, és látszatérveket sorakoztatnak föl, pár szót szólnak ezekről a dolgokról is.

[18] Ők a végrendelethez ragaszkodnak, s hangoztatják, hogy Kleónymos nem azért küldött az *astynomos*ért, hogy visszavonja, hanem hogy kijavítsa és megerősítse, hogy ők a kedvezményezettek. Mármint fontoljátok meg, melyik a valószínűbb: az, hogy Kleónymos, miután szeretettel fordult felénk, vissza akarta vonni a haragjában írott végrendeletét, vagy az, hogy még inkább biztosítani kívánta, hogy kisémmiz bennünket. [19] Utóbb mindenki

megbánja azt a sérelmet, amelyet mérgében okozott a rokonainak. Kleónymost ellenfeleim úgy festik le, mint aki rögeszmésen meg akarta erősíteni a haragjában tett végrendeletét, noha szoros érzelmi kapcsolatban volt velünk. Ilyenformán, mégha elismernénk is, hogy így tett, és ti is elhinnétek, azt nem tagadhatjátok, hogy ellenfeleim dühöngő örültnek állítják be Kleónymost. [20] Mert mi lehet örültebb dolog, mint hogy Kleónymos, mikor haragban van Deiniasszal, minékünk okoz kárt, és úgy végrendelezik, hogy azzal nem Deiniast bünteti, hanem a hozzá legközelebb állókat, most pedig, mikor a legszorosabb szeretet fűz hozzánk és fontosabbak vagyunk neki, mint bárki más, akkor azt kívánja – amint ellenfeleim állítják –, hogy unokaöccsei semmit se kapjanak a vagyonából? Józan ésszel ki rendelkezne így a vagyonáról, férfiak?

[21] Ezekkel az érvekkel azonban megkönnyítették számotokra a vita eldöntését. Ha Kleónymos azért küldött az *astynomos*ért, ahogy mi állítjuk, hogy visszavonja a végrendeletét, akkor nincs mire hivatkozniuk. Ha viszont olyan örület szállta meg, hogy nem volt tekintettel ránk, a legközelebbi és legkedvesebb rokonaira, akkor úgy gondolom, joggal nyilvánítanátok érvénytelennek a végrendeletét.

[22] A következő figyelemreméltó dolog, hogy noha állításuk szerint Kleónymos azért hívatta az *astynomost*, hogy megerősítse az ő javukra szóló végrendeletet, mégsem merték elhozni, mikor kérte, sőt még el is küldték, mikor az házhoz jött. Két lehetőségük volt: hogy megerősítették az örökségüket, vagy hogy megbánták Kleónymost, amiért nem teszik meg, amit kért. Ők pedig inkább vállalták, hogy magukra haragítják, mint hogy megerősítették ezt a végrendelezést! [23] Lehetne-e bármi ennél hihetlenebb? Ők, akik oly sokat nyerhettek volna, ha megteszik, amit kér, nem álltak kötélnék, mintha vesztek volna vele, miközben Kleónymos olyannyira szívében viselte az ő sorsukat, hogy megharagudott Poseidipposra, amiért félvállról vette a kérését, és ismételten megkérte Dioklést a következő napot illetően!

[24] Hát, férfiak, hogyha Kleónymos a jelenlegi végrendeletével rájuk hagyta a vagyonát, ahogy ellenfeleim állítják, nem fér a fejembe, hogy milyen módosítással tehetne volna méginkább érvényessé. Hiszen mindenki más szemében egy ilyen végrendelet számít a legtökéletesebb hagyakozásnak. [25] Ha pedig valamit hozzá akart volna tenni a rendelkezéseihez, miért nem írta meg és hagyta hátra akaratát egy függelékben, mikor látta, hogy képtelen megszerezni az eredetit a hatóságoktól? Hiszen semmilyen más iratot sem vonhatott volna vissza, csak amit letétbe helyezett a hivatalban; de bármit rögzíthetett volna még egy függelékben, így megelőzve a köztünk lévő vitát. [26] Ha mármost elfogadjuk, hogy Kleónymos változtatni akart a végrendeletén, akkor úgy gondolom, mindnyájatok számára egyértelmű, hogy nem volt vele elégedett. Figyeljétek csak meg itt is, milyen arcátlanok az ellenfeleink, akik azt állítják, hogy a végrendelet érvényes, noha maguk is elismerik, hogy maga az örökhagyó sem volt vele elégedett, s arról akarnak benneteket meggyőzni, hogy olyan ítéletet hozzatok, amely ellentétes a törvényekkel is,

az igazsággal is, és az elhunyt szándékával is.

[27] A legszemérmetlenebb állításuk, hogy azt merik mondani, Kleónymos nem akarta, hogy mi is kapjunk a vagyonából. Vajon kikre szerette volna hagyni inkább, férfiak, mint azokra, akiknek élete során jobban gondját viselte a saját pénzén, mint bármely más rokonának?

[28] Igazán különös volna, ha Képhisandros, az ellenfeleink rokona úgy gondolta volna, hogy mindnyájunknak részesednünk kellene a vagyonból, Kleónymos viszont, aki a legközelebbi rokonunk volt, és a házába fogadott és a sajátjaiként intézte az ügyeinket, lett volna az egyetlen, aki nem akart volna semmit ránk hagyni a vagyonából. [29] Melyikötök hihetné, hogy ellenfeleink kedvesebbek és jobban törődnek velünk, mint a legközelebbi rokonaink? És hogy az, akinek kötelessége volt, hogy gondunkat viselje, és akinek szégyenére vált volna, hogy kismizmizzen bennünket, semmit sem hagyott ránk a vagyonából, miközben ezek az emberek, akik semmivel sem tartoznak nekünk és akiknek nem válnék szégyenére, ha nem törődnének velünk, részt kínálnának nekünk a vagyonból, amelyből – mint mondják – semmi sem járna nekünk? Ezek a föltevések, férfiak, bizony elég hihetetlenek.

[30] Ha mármost Kleónymos ugyanúgy érzett volna mindkettőnk iránt a halálakor, ahogy akkor, amikor végrendelkezett, némelyikötök hitelt adhatna az ellenfeleim történetének. Valójában azonban látni fogjátok, hogy épp az ellenkezője igaz. Akkor haragban volt Deiniasszal, aki a gyámunk volt, velünk még nem állt szorosabb kapcsolatban, ellenfeimmal szemben viszont jóindulattal volt. Halálakor azonban már összeveszett némelyikükkel, hozánk pedig közelebbi kapcsolat fűzte, mint bárki máshoz. [31] Nem szükséges hosszsan foglalkoznom az ellenfeleim és Kleónymos közti vita okaival. Megemlítem azonban a vita tényének néhány bizonyítékát, melyekre tanúkat is tudok hozni. Először is, mikor áldozatot mutatott be Dionysosnak, meghívta valamennyi rokonát és még számos más polgártársát, Pherenikost viszont nem. Amikor pedig halála előtt nem sokkal a Panormosra utazott Simónnal, és összetalálkoztak Pherenikossal, szóra sem méltatta őt. [32] Amikor aztán Simón megkérdezte erről a vitáról, akkor elmondta, hogyan vesztek össze, és fenyegetőzött, hogy egyszer még megmutatja Pherenikosnak, mit tart felőle. Most szólítsátok a tanúkat, akik igazolják ezeket az állításokat!

TANÚVALLOMÁSOK

[33] El tudjátok képzelni, férfiak, hogy Kleónymos, mikor így tekintett ránk és őrájuk, úgy rendelkezett volna, hogy bennünket, akikkel a legszorosabb kapcsolatban állt, egészen kismizmizzen, és annak a lehetőségét kereste, hogy megerősítse rendelkezését, mellyel teljes vagyonát az ellenfeleimre hagyta, noha némelyikükkel haragban volt? És hogy az ellenséges viszony ellenére többre tartotta volna őket, és a köztünk kibontakozott közeli barátság ellenére inkább kívánta a mi kárunkat?

[34] Ami engem illet, én bizony nem tudom, mi egyebet mondhattak

volna elöttetek akkor, ha támadni kívánták volna a végrendeletet és az elhunytat: hiszen úgy állítják be, mintha a végrendelet nem lett volna rendben, s a végrendelező sem hagyta volna jóvá, és azzal vádolják, hogy örületében, ahogy mondják, nagyobb gondot fordított azokra, akikkel rosszban volt, mint azokra, akikkel a legközelebbi kapcsolatban állt; és hogy azokra hagyta minden vagyonát, akikkel életében beszélő viszonyban sem volt, azokat viszont, akikkel a legközelebbi szeretteiként bánt, nem tartotta méltónak öröksége legkisebb részére sem. Ezek után melyikötök szavazna e végrendelet érvényessége mellett, [35] melyet maga az örökhagyó vetett el mint helytelen, és amelyet tulajdonképpen ellenfeleink is készek félretenni – hiszen kinyilvánították, hogy hajlandóak megosztani velünk az örökségen –, de amelyről mi bizonyítani tudjuk, hogy ellentétes mind a törvénnyel, mind az igazságossággal, mind pedig az elhunyt szándékával?

[36] Úgy vélem, keresetünk jogos voltáról legbiztosabban maguk az ellenfeleink nyilatkozataiból győződhetnek meg. Ha megkérdeznénk őket, milyen alapon formálnak igényt Kleónymos hagyatékára, bizonyára azt felelnék: rokonságban állnak vele, és egy ideig barátságban voltak. De nem szólna ez a kijelentés inkább mellettünk, mint őmellettük? [37] Hiszen ha az öröklés joga a rokonság fokán alapszik, akkor mi vagyunk a közelebbi rokonok. Ha pedig a barátság az alapja, akkor mindenki tudja, hogy mi álltunk hozzá közelebb. Ezért hát inkább az ő szájukból, semmint a mienkből kell hallanotok, hogyan áll a dolog.

[38] Elég különös volna, ha minden más esetben azokat támogatnátok szavazatokkal, akik bizonyítják, hogy vagy rokonságban, vagy barátságban közelebb álltak az elhunythoz, s mégis úgy döntenétek, hogy minket, akik vitán fölül mindkét szempontnak megfelelünk, meg kell fosztani a hagyaték legkisebb részétől is.

[39] Ha Polyarchos, Kleónymos édesapja, s a mi nagyapánk, életben volna és szükségét szenvedne, vagy Kleónymos leánygyermekeket hagyott volna maga után, a rokonság alapján kötelesek volnánk gondoskodni nagyapánkról, és vagy magunk feleségül venni Kleónymos lányait, vagy hozományt adni és más férjet keresni nekik: a vérrokonság, a törvények, és az athéni közvélemény kényszerített volna rá, máskülönben súlyos büntetésre és a legnagyobb szégyenre számíthatnánk. [40] Így viszont, hogy örökséget hagyott maga után, úgy tartanátok jogosnak, hogy mások örököljék azt és ne mi? Ebben az esetben az ítélet sem igazságos nem volna, sem a ti saját érdekeket nem szolgálná, és a törvénnyel sem volna összhangban: hogyha arra kényszerítitek a közeli hozzátartozókat, hogy osztozzanak rokonaik nehézségeiben, ha viszont pénzt hagytak rájuk, akkor azt inkább kapja valaki más, semmint ők.

[41] Úgy van rendjén, férfiak, hogy – amint szoktátok is – a rokonság foka és a tények alapján azok javára ítéljetek inkább, akik a rokonságra hivatkoznak, semmint azokéra, akik a végrendeletre. Hiszen mind tudjátok, mi az a rokonság, és nem lehet ezzel kapcsolatban félrevezetni benneteket.

Hamis végrendeleteket viszont mindig lehet találni: olykor tiszta hamisítványokat, olykor félreértelmezett okiratokat. [42] Ebben az ügyben most mind tisztában vagytok az elhunythoz fűződő rokoni és érzelmi kapcsolatunkkal, melyekre igényünket alapozzuk. Arról viszont egyikőtöknek sincs tudomása, hogy érvényes-e a végrendelet, amelyre hivatkozva ellenfeleink mesterkednek ellenünk. Azt is láthatjátok, hogy az elhunyttal való kapcsolatunkat még ellenfeleink is megerősítik, mi viszont vitatjuk a végrendelet érvényességét, hiszen ők akadályozták meg, hogy visszavonja, pedig ő ezt szeretne volna. [43] Ilyenformán, férfiak, sokkal helyesebb, ha a közeli rokonságunkra tekintettel hozzátok meg az ítéletet, mint ha a végrendeletet követitek, amelyet nem helyénvaló módon készítettek el. Emlékezzetek rá, hogy Kleónymos indulataitól elragadva rendelkezett, akkor azonban, amikor visszavonta, józan eszénél volt. Igazán szokatlan volna tehát, ha pillanatnyi indulatát részesítenétek előnyben megfontolt szándékával szemben.

[44] Úgy gondolom, ti magatok is jogosnak tartjátok, hogy örököljeteek – és sérelmeztetek, ha nem így történik – azok után, akik maguk is örökölhetnek tőletek. Tegyük hát föl, hogy Kleónymos marad életben és vagy a mi családunk, vagy ellenfeleinké hal ki: gondoljátok végig, melyik család után van esélye Kleónymosnak örökölnie. Hiszen úgy helyes, hogy azoké legyen a hagyatéka, akik után őt is megilleti az öröklés joga. [45] Ha Pherenikos vagy valamelyik fivére halna meg, akkor a gyermekeik számíthatnának arra, és nem Kleónymos, hogy megöröklie a hátrahagyott vagyont. Ha viszont minket érne a végzet, Kleónymos örökölhetné mindenünket, hiszen nekünk nincsen gyermekünk vagy más hozzátartozónk, ő pedig a legközelebbi rokonunk és érzelmileg is a legközelebb áll hozzánk. [46] Ezek miatt biztosítják számára a törvények az öröklés jogát, nekünk pedig sosem jutott volna eszünkbe, hogy bárki más javára végrendelkezzünk. Úgy gondolom ugyanis, hogy sosem lett volna szabad életünkben az ő kezébe helyeznünk vagyონunkat úgy, hogy az ő és ne a mi szándékunk döntsön arról, ami a miénk – úgy, hogy halálunk esetére mást akartunk volna örökösünknek, s nem a legközelebbi barátunkat. [47] Ezért hát láthatjátok, férfiak, hogy Kleónymoshoz a kölcsönös végrendelkezés és utódlás kettős köteléke kapcsol bennünket, és azt is, hogy ellenfeleim szégyentelen módon cselekszenek és közeli kapcsolatról és rokonságról beszélnek, mivel hasznot remélnek ebből. Ha viszont arról lenne szó, hogy valamit oda kell adni, számos rokonuk volna, akit nála közelebbinek és kedvesebbnek tartanak.

[48] Most már összegzem az elmondottakat, és kérlek, mind figyeljeteek ide. Ellenfeleim ezekkel az érvekkel igyekeznek bizonyítani és meggyőzni benneteket, hogy ez a végrendelet testesíti meg Kleónymos akaratát, és hogy aztán nem bánta meg azt, hanem továbbra is úgy akarta, hogy semmit se kapjunk a vagyonából, és meg akarta erősíteni ezt a rendelkezését. [49] Ugyanakkor, noha ezt állítják és ragaszkodnak hozzá, valójában sem azt nem tudják bizonyítani, hogy nálunk közelebbi rokonai Kleónymosnak, sem azt, hogy közelebbi kapcsolatban voltak vele. Emlékezzetek, hogy csupán vádas-

kodnak vele szemben, de nem bizonyítják, hogy mellettük áll az igazságosság. [50] Ha mármost elhiszitek, amit mondanak, akkor nem nekik kell ítélnetek Kleónymos örökségét, hanem örülnetek kell nyilvánítanotok Kleónymost. Ha viszont azt hiszitek el, amit mi mondunk, akkor úgy kell tekintenetek, hogy Kleónymos józanul ítélt, amikor vissza akarta vonni a végrendeletét, mi pedig nem haszonlesésből pereskedünk, hanem jogos öröklési igényünket érvényesítjük.

[51] Végül pedig, férfiak, emlékezzetek, hogy az ő érveik alapján lehetetlen eldöntenetek az ügyet. Hiszen hogyha egyszer az ellenfeleink úgy látják, részben minket illet az örökség, ugyancsak szokatlan volna nekik ítélnetek az egészet, s ezáltal többet juttatnotok nekik, mint amire ők magukat jogosultnak tekintik, nekünk pedig még annyit sem, amennyit az ellenfeleink is elismernének.

©Könczöl Miklós

MTA Law Working Papers

Kiadó: MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont

Székhely: 1097 Budapest, Tóth Kálmán utca 4.

Felelős kiadó: Boda Zsolt főigazgató

Felelős szerkesztő: Körtvélyesi Zsolt

Szerkesztőség: Hoffmann Tamás, Kecskés Gábor, Körtvélyesi Zsolt, Szilágyi Emese

Honlap: <http://jog.tk.mta.hu/mtalwp>

E-mail: mta.law-wp@tk.mta.hu

ISSN 2064-4515